

סימן ט

אם יש איסור תקרובת ע"ז בפאה נברית עשוי' משערות הבאין מארץ הודו (תשובה ז')

יש כלי קיצול לע"ז הנקרא הונד"י, וכל הדורות
שמציאים שם (זהב וכסף ומרגליות ואבנים יקרות
וכדומה) מניחים בתוך כלי זה דייקא, כלים כאלו נמצאים
בצית ע"ז, וגם בצית התגלחת, ושם יש בכל קומה שני
כלים כאלו עבור השערות שמקפידין מתחלה ליטלם מן
הרצפה וליתנם לתוך כלי זה דייקא, (כי המטורפים הללו
מאמינים שבתחתית כלי זה יש כח השפעת ישועה של
הפסל), ומשם לוקחים השער לייצוש ולעיבוד באלו צנין.

העשירים דרך כלל אין מתגלחין בצית התגלחת
הגדול, רק בצית מלון שנצנו סביבות מקום
הע"ז, ומתגלחים על ידי הספרים שצאים אליהם ונוטלים
שכר פעולתם, בחדר התגלחת (צמלון) יש תמונה של
הע"ז על הקיר, (תמונות ע"ז נחשבות להם כעין פסלים,
ויש להם תמונות כאלו בכל מקומות מושבותיהם,
ובמקומות מלאכה, ובכיסם, ולפעמים אף מקטירין
לפניהן, אך אין שום קשר בין הקטרה לשעת הגילוח),
וגם שם יש כלי קטן הונד"י שמניחין שם השערות אחר
הגילוח, ואחר כך מוצאין לבית התגלחת הגדול לייצוש
ולעיבוד.

אחר התגלחת והרחיצה, הולכין לבית ע"ז הגדול המלא
גילולים, ועושין מה שעושין מדרכי עבודה, חלק
קטן מהמתגלחים (5 או 10 אחוז בערך) לוקחים אתם
כמה שערות משער ראשם שנתגלח, ונותנין בכלי ההונד"י
המונה שם, וגם אלו השערות מוצאין בחזרה לבית
התגלחת עבור הציור והייצוש, אבל אין מקטירין
מהשערות כלל וכלל.

ב

תקרובת עבודה זרה

איסור הנאה מתקרובת למדו בגמ' (ע"ז דף כ"ט
ע"ב) מקרא אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין
נקיכם (דברים ל"ב, ל"ח), ומפסוק ויאכלו זבחי מחים
(תהלים ק"ו, כ"ח), והגם דע"ז ענמה גוייה ומשמשיה
יש להם ציטול (על ידי שצירה וכדומה), תקרובת אין לה
ציטול עולמית (שם דף נ' ע"א), אמנם לא היו בכלל
תקרובת אלא כשנעשה כעין פנים (גמרא שם), ולפי מה
דנקטינן (יו"ד סימן קל"ט סעיף ג') יש בזה צ' אופנים,
א) דברים שמקריבים למזבח (בשר וככרות יינות ושמינים

הנה כבר ביארתי החיתר בשערות אלו בדרך
ארוכה (בכמה תשובות), ועתה אבא בקצרה,
(ובל הנדון לענין חשש תקרובת ע"ז שאסור
במשהו, ולא לעצם לבישת פאה נברית, וק"ו
העשויה משערות אמיתיים, ומכל שכן אותן
פאות הארובות ובמיוחד אלו הנקראים Custom
Made ונראות כמו שער ממש, שעל זה כבר הודו
גדולי ישראל דהוי כפרוע ראש ממש ואסור מרת
יהודית).

א

מקור שערות אלו (לפי דברי עד נאמן שנשלח
במיוחד כדי לברר פרטי הדברים בדיוק, ושהה
שם שבוע אחד)

העכו"ם צהודו שרונים לקבל איזה טובת הנאה
מהאלי, מגדלים שערותיהן, והולכים למקום
הטינופת ומתגלחין שם, רובן מתגלחין בצית גדול מיוחד
לגילוח (סמוך ונראה לבית ע"ז הגדול, שנכנסין לשם
כמילאין עכו"ם בכל שבוע, ורובא דרובא מהצאין אין
מתגלחין כלל), בצית זה גם מתרחצים וגם מכינים
השערות למכירה, המתגלחים אינם כומרים, רק ספרים
אומנים, ואדרבה הם מהשפלים באומה זו, בתוך בית
התגלחת לא נמצא שום אליל או תמונה, חוץ בחדר אחד
קטן המיועד לפולחן, ורוב האנשים מהמתגלחים אינם
נכנסים שם, גם בקיר החיצון (מחוץ לצנין, לנז היציאה,
כי הכניסה מזד אחד והיציאה בנז השני) יש פסל ענקי,
באופן שאין שום פסל לפני המתגלחים שם, אמנם בשעת
התגלחת בערך 40 אחוז מהמתגלחים מזכירין שם הע"ז,
ועוד בערך 40 אחוז חוששים שם האליל בלצם.

אחר שהשלית שאל אנשים אין מספר, כולם פה אחד
אמרו שצית זה אינו צית ע"ז (טעמפ"ל), שצצית
ע"ז יש פסל או פסילים, ועובדים (ומלבישים הע"ז וכו'
(עיין רמב"ם צפ"ג מהלכות ע"ז ה"ו) דהוי עבודה), או
מתפללים שם, ומציאין לו דברי מאל, ומקטירין שם
(קטורת וכדומה), משא"כ בצנין התגלחת אין עובדים שם
עבודות לאליל (חוץ מחדר קטן הנ"ל), ומכל מקום נחשב
להם כמקום קדוש, ומטעם זה הולכים יחד שם, ויש
שהולכין כך בכל הסביבה מחמת טומאת הסביבה.

וסלחות וכו'), נאשרין בהנחה לפני ע"ז לשם תקרובת, אף אם אין עושין מעשה כעין עבודת פנים (ב) שאר דברים שאין מקריבים מהם צפנים אינם נאשרים אלא על ידי מעשה כעין פנים (וציחה ניסוך זריקה והקטרה), ולדעת המחבר סגי בכעין וציחה וכו', וכגון בשצירת מקל לפני ע"ז, דהשצירה היא כעין וציחה, (ודוקא באופן שדרך עבודתה במקל צאיזה אופן שהוא, כגון שדרכה לקשקש לפנייה במקל).

והג' מילי כשעובדה בכך, ר"ל שעובד אותה בעצם השצירה, וזה עצם העבודה, (למעוטי אם עושה מעשה שצירה כדי להציא השצרים אחר כך לע"ז), וכמו שכתב ברש"י רמב"ן ורא"ה ועוד ראשונים בסוגיית הגמרא (דף נ"א, וכן מוכח מדברי הראשונים לענין ככרות, דאיין נאשרין מלד הלישה ושצירת החתיכות על דעת להציאן אחר כך לפנייה לתקרובת).

אך לדעת הרשב"א (שם) פרכילי ענבים שנמצאו לפני ע"ז, נאשרו מחמת שצירן מתחלה על דעת להציאן אחר כך לפנייה, אמנם זה דוקא צפירות דמי לציכורים שמציאין לפני ה', וכמו שכתב שם הרשב"א, משא"כ שאר דברים, כל שאינו עובדה במעשה השצירה לא נאשרו כלל, כמו שכתבו הראשונים צפירות הגמרא (חולין דף ל"ט) דשוחט על מנת להוליך או לקבל דמה לע"ז לא נאשר, ואף צפרכילי ענבים כשאין עובדין אותה בשעת צירה, לא מקרי תקרובת אף לדעת הרשב"א, אלא כשדעתו להציאן לפני ע"ז ממש ולהניחן שם לשם תקרובת, וגם לא נאשר עד שיקריבן לפנייה, וכמו שכתב שם הרשב"א.

ג

מעשה גילוח השערות

היות שהנכרים הוציאו להתגלח לשם ע"ז, אין עושין מעשה הגילוח בעצמן, אלא מתגלחין על ידי ספרים בעלמא (השפלים שבאומה), לא על ידי כומריין, ושלל צפני ע"ז, וצצית התגלחת שאין צו שום אליל, והצנין לא נחשב להם לבית ע"ז, (ונכונה בשביל מלאכה צויה דגילוח והכנת השערות למכירה, וגם אין מקפידין להתגלח שם דוקא, והוכחה לזה שהעשירים מתגלחים בצחי מלון שצפצפה, על ידי ספרים שבאין שם ונוטלין שכר עבודתם), וכל מעשה הגזיזה עושין בדרך אומנות, ואין מזכירין שם ע"ז, ואין עושין שום תנועה לע"ז, וכן לא הוזכר לא צפי הכומרים ולא צפפריהם (אשר שמה מצואר כל סוגי עבודתם) שיש ענין של פולחן במלאכת החיתוך, (והמאמינים בה וכומריהן לעולם אין מהדרין לעשות מעשה גזיזה שערות לע"ז), נמצא דאין כאן עבודה בעצם מעשה הגילוח, ואף דהגילוח ודאי הוא

ויען דוד - ו - א"ח, יו"ד / וויס, חיים יוסף דוד בן פנחס {עמוד 397} {2864}

לכבוד הע"ז, היינו שמתגלחים לכבודה, (עיין להלן אות ד'), וזה מלד המתגלח שמסיר שערות, אצל מעשה הגזיזה מלד המתגלח ודאי דאינו עבודה וכו"ל, (ולכל היותר יש במעשה הגזיזה של הספרים הכשר וסיוע להתגלחיים, שמקיימים בזה נדרם לע"ז), וכן כתב דודי הגר"מ שטרנבוך שליט"א בשו"ת תשובות והנהגות (ח"ג סימן רס"ה) וז"ל, הן אמת דאף שהמתגלח כוונתן לע"ז, אצל המתגלח אותם שהוא עושה למעשה את הגילוח, אינו מתכוין בזה לע"ז (אלא להרויח כסף) עכ"ל.

ואפ"ל את"ל דיש במעשה הספרים ענין עבודה, דהלא יודעים (לפי דעתם המשובשת) שיש נחת רוח להאלייל בגזיזת השערות, מכל מקום השערות לא נחשדין לתקרובת, דעיקר כונת מעשה הגילוח הוא להסיר השערות (לנוול בזה את המתגלחים לכבוד ע"ז), וודאי אין כונתם לעובדה בהקצבת השערות על ידי שצירתן, (דעיקר העבודה הוא בהמתגלח שצא למלאות רצון הע"ז, לנוול עצמו לכבודה צפילוק השערות, צלי לעשות מעשה שצירה כלל), ודמי למה שכתבו הרמב"ן והרא"ה (וצשלטי גבורים שם) לענין שיירי שעה של נרות שהודלקו לפני ע"ז, דלא נאשרו מדין תקרובת, (וכמו שנפסק בשו"ע שם סעיף ט'), הגם שעשה מעשה שצירה והקטרה על ידי הדלקת הנרות, מכיון שאין צוונת העבודה עצם חיתוך ושריפת השערה לשם הקרבה והקטרה, אלא מדליקין הנרות להאיר לכבודה, ולא דמי לשצירת מקל שכונת העובדה שישצר המקל לכבודה, וכן כתב הרשב"א (שם) וז"ל, כללל דמלחא, דלא נקרא תקרובת אלא דבר שאוחזין בחוקי הע"ז שלהן שהיא חפצה בגופו של דבר.

ובד"ן דידן גרע מנרות, שהרי לא הוציאו לתוך בית ע"ז ולא לפני האלילים, (ומצואר בגמרא (דף נ"א ע"ב ובשו"ע שם סעיף ה') דשלל צפני ע"ז לא מנחי תקרובת, וסתם דברים הנמצאים שם אין חולין דתקרובות נינהו, וכן מציאות הדברים בע"ז וז, דכל מה שמקריבין לה ממיני מאכל וקטורת עושין לפנייה דוקא), ועוד דבהדלקת נרות יש מעשה עבודה, (וכמו דמצינו במקדש וכמו שכתב שם הרמב"ן), לכבוד ע"ז (וצעשיית הכומריין), משא"כ צנודן דידן וכו"ל, (ואפילו אי איתרמי שאלה מהספרים כיון לשם עבודה ותקרובת, לכאורה לא נאשרו השערות בזה, כיון שאין דרך עבודתה בעצם גופן של השערות כלל, ונקטינן (שו"ע שם סעיף ג') כדעת רש"י דמקל לא נאשר בשצירתו, (אע"ג דמתכוין להקריבו במעשה שצירה), אלא אם כן עצם המקל הוא דבר שרגילה צו, וכגון שעבודתה צקשקש מקל, אמנם יש לדון בזה מאחר דיש מהן שמציאין מקצת השערות לפני ע"ז ממש, ונמצא דדרך עבודתה בהקצבת עצם השערות לפנייה, אך עיין להלן (אות ה') לענין ככרות, דמה

שנותנין לבסוף לגלחים אינו צורך תקרובת, ובאמת
מסתמא אין לחשוש שאחד מתכוין כונה אחרת ממה
שהוא לפי דתם, וכל שכן מאחר שאינו לפני ע"ו כאורחא
דמלתא בכל תקרובת, כמו שכתבו התוספות חולין דף מ'
ע"א).

ד

בונת המתגלחים לע"ו

והנה כונת המתגלחים לנוול עצמם בהקרת תפארתם,
במסירות נפש לע"ו, ולזה מורידין שערותיהן,
והיות שאין מתגלחין בצית ע"ו ולפני ע"ו, מקום שעושין
כל עצדותיהן המתועבות, וגם אין עושין מעשה כלל,
ובספריהם לא נמנה בכלל העצדות שעושין לכבודה,
נראין הדברים שעצם התגלחת לא נחשב להם לעבודה,
ולא כל דבר שעושין מחמת אמונתם ודעתם המשובשת
היא בכלל עבודה, וכדמצינו בגדידה שחוצלין עצמן בכלי
לפני ע"ו ודרכה בכך, ולא נחשב עבודה, וכמו שכתב
הרמב"ם (פי"ג מהלכות ע"ו הלכה י"ג) ובכסף משנה
שם, ובנמוקי יוסף הוצא בצית יוסף סימן ק"פ, ונדון
דין שאינו צפניה וצטז ואל תעשה גרע מיניה, וכן כתב
דודי הגר"מ שטרנבוך שליט"א (בתשובה שם) וז"ל, אין
בתגלחת עצמה שום פולחן, רק המטרה להסיר השערות
עכ"ל.

ואפילו את"ל שדעת המתגלחים לעבודה צעם הגילות,
הרי אין עושין צעמם מעשה שצירה, ונקטינן
(יו"ד סימן ד' סעיף ג') דזה מחשב וזה עובד לא
אמרינן, (אף בציחת צהמה דמעשה שחיטה הוא אללם
עבודה גמורה, וכל שכן צנדון דידן דמעשה חתיכת
השערות אינו עבודה כלל וכנ"ל), וזה צרור דכפית
ראשם של המתגלחים אינו מעשה גזיזה לע"ו, דמסייע
אין צו ממש (נקודת הכסף יו"ד סימן קצ"ח), ועכ"פ
פשוט דאינו משתתף כלל בפעולת הגילות, (ולא מהני
לאסור אלא צמעשה ממש של זביחה פורחא) (נקודות
הכסף יו"ד סימן צ'), או צסיוע צעם פעולת הזביחה,
כגון שנים אחוץ צסכין (ציו"ד סימן ה' סעיף ג'),
והצואות שור שם סימן ד' צהא מיירי), וצלא"ה פשוט
מאד שאין כונת המתגלח לעבוד עבודה צעם הסיוע
שמסייע צמעשה הגזיזה של הספרים.

(ובבר) נתבאר (צאות ג') דאף אם היו הספרים
מתכוונים לעבודה צמעשה הגזיזה, השערות לא
נחשבו לתקרובת, ולמה הדבר דומה, לקצירת עשבים צחצר
לפני ע"ו, דאף אם היו עושין זה צדרך עבודה גמורה
צהזכרת שם ע"ו ועל ידי כומרים מיוחדים, מכל מקום
העשבים שנקצרו לאו תקרובת נינהו, והיינו משום שאין

וינן דוד - ו - א"ח, יו"ד / וויס, חיים יוסף דוד בן פנחס {עמוד 398} {2864}

כונת עצם שצירת העשבים לשם הקרבה, אלא ליפות
החצר על ידי מעשה לכבודה, וכמו צנרות, והוא הדין
צשערות, אולם מסתבר צנדון דידן אין מעשה הגזיזה
של הספרים עבודה כלל, וכנזכר לעיל (שם), ולו יזייר
שהיה אופן להסיר השערות על ידי עמידה צשמם לאיזה
זמן וכיוצא בזה, וכי יש הוה אמינא שהיו שוכרים פועלים
לגוזזן, ולמה הדבר דומה, לעכו"ם הצא להשתחוות לע"ו
וקשה עליו הכריעה, וחצירו מסייעו ומכופף קומתו,
דפשוט דאינו חייב משום המעשה שעשה צגופו של
חצירו).

ה

הבאת שערות לע"ו

מאחר שאין עבודה צגזיזה השערות כמו שנתבאר, לכן
אף אותן השערות שהוצאו אחר כך לפני ע"ו,
לא נאסרו מדין תקרובת, שאין לו ציטול, שהרי השערות
אינן קרביץ למזבח, (ואפילו לדעת הרמב"ם דכל מה
שנמצא לפני ע"ו אסור, (ובצ"ך שם סק"ג) כתב דעל
צעל נפש להחמיר כדצרי), הסכמת הפוסקים דכל שלא
הקטיר או שיצר מקצתן מהני להו ציטול, (עיין שו"ת
חזון נחום (ח"א סימן ס"ג), וכן כתב הריטב"א (שם דף
נ"א ע"ב) צדעת הרמב"ם דאסור משום נוי), ומכירתו
היינו ציטולו, כדאיחא צשו"ע (שם סעיף י"ג וסימן קמ"ו
סעיף ח') עיי"ש, ואפילו אי נימא שהספרים גוזזן מתחלה
על דעת שחלק מהמתגלחים יקריצו מקצת שערותיהן
לע"ו, לכולי עלמא לא נאסרו, מאחר דליכא הצאת שערות
צמקדש, (ועוד דלא גרע מככרות שכתבו הראשונים
(ריטב"א ועוד שם וצשו"ע שם סעיף ח'), דמותר מעיקר
הדין וכן נהגו, אע"ג דנילושו על דעת להציץ לפני ע"ו
ומניחן לפנייה, כיון שעושין על מנת לתת לגלחים
משלפניה, אינו צדרך תקרובת כלל, אלא כמי שנותן פרס
(לכומרים).

ולמעשה השערות שעושין מהן חסרוקת שאנו דינן
עליהן, אין מציאין לפני ע"ו כלל, ומה
שמניחין השערות צהונד"י צצית התגלחת, אינו צדרך
תקרובת כלל, (ולא כמו המאכלים שלעולם אין מקריצין
רק לפני הע"ו ממש, וכן לא מצינו ענין הקרבה על ידי
הנחה לשם ע"ו אלא לפנייה, כמצואר צטור (שם)
דתקרובת לא נאסר עד שיניחם לפנייה דוקא, ולכן צשר
הנכנס מותר (דף ל"ג ע"ב), וצצ"ח (שם) דשלא צפניה
לא מיקריא תקרובת), אלא מניחין שם כדי שהע"ו ירגיש
(על ידי כחות המדומים צצהונד"י) את מסירת נפשו
צסילוק השערות לכבודה, וכמו שנותנין צהונד"י כל
המתנות והנדבות, וזה פשוט וצרור צגמרא וצפוסקים

(שם) דאין הקדש לע"ז, ודורון ומתנה להחזקת ע"ז לא נחשב תקרובת.

ו

בספק ספיקא וחזקה

והנה אף להסוברים שיש ספק בדבר, (והוא ספק חסרון ידיעה לכל העולם), יש לצרף שיטת הראשונים (הרמב"ן והריטב"א ועוד) דנחפץ שאין מקריבין לפנים (כגון שערות), לא שייך תקרובת כלל אפילו כשדרך עבודתה נכר, והוא ספק ספיקא בע"ז דשרי, כמו שכתב צמחנה למלך (פ"ח מהלכות ע"ז הלכה י"א) ובשו"ת בית שלמה (ח"א סימן ל'), וכן מפורש בטור (סימן ק"מ) לגבי ע"ז ומשמשיה ותקרובותיה, דספק ספיקא מותר כמו בשאר איסורין ע"כ, והגם דדיעה זו (דבעינן כעבודת פנים ממש) לא הוצאה בשו"ע, מנטרף לספק ספיקא, (עיין שדי חמד מערכת הס' כלל י"ח), ועוד יש לסמוך אחזקה דמעיקרא (דלפני הגילוח מותרות היו), עיין טורי זהב (סימן קמ"א סק"ב) לענין נלמים, דקיימא לן בכל דוכתי דלא מחזקינן איסורא מספק, וכן דייק מטור, (והש"ך (שם סק"א) דפליג, היינו משום דאיכא ריעותא, דיש נלמים שנעדין, וכן כתבו התוספות (עבודה זרה דף ל"ד ע"ב ד"ה אי) דאיתרע החזקה, מאחר דאיכא בהמות שנשחטין לע"ז, עיי"ש, משא"כ צנזון דידן דמסתפקין אי איכא תקרובת בשערות כלל, (ובמלא הרועים (חולין דף י"ג ע"ב) וו"ל, וניחוש שמא מין הוא, קשה די"ל דמוקמינן לה בחזקה היתר הנאה שצחייה היתה מותר בהנאה עכ"ל).

ועוד יש לצרף שיטת התוספות (בבא קמא דף ע"ב ע"ב ד"ה דאי), וצ"ע צ"א (קידושין דף נ"ח ע"א), דאיסור הנאה מתקרובת הוא מדרבנן, והגם דלהרבה ראשונים האיסור מן התורה, מכל מקום יש לצרפו לספק ספיקא, והוא ספק ספיקא דאורייתא וספק אחד צדרבנן דקיימא לן לקולא, וכן כתב בתבואות שור (סימן ד' אות י"ז) צדעת הטור דספק תקרובת מותר בהנאה, (וצירף זאת עם עוד נדדן צנזון), וכל זה לגבי חשש תקרובת צויתת צמחנה, אבל לענין גזירת שערות, דלכל היותר אינו אלא כעין זביחה, דלכמה ראשונים נקטינן דלא הוי צגדר תקרובת, יש מקום לסמוך להקל לכתחלה, (וכל שכן לאחר מכירתן, דלפי מה שכתב המהרש"ק (טוטו"ד מהדח"ל ח"ב סימן רל"ו) מן התורה מהני ציטול בתקרובת, ונדון דידן דאינו מידי דאכילה קיל טפי, דאף אי נימא דהכל צכלל לא ידבק צידך מאומה, מכל מקום הדין דתקרובת אין לו ציטול, ודאי ילפינן מויאכלו זבחי מתים, דמשחמט איסור אכילה כמו שכתבו התוספות, ומידי דאוכל כמו שכתב הב"ח

סימן קל"ט), ועכ"פ צנזון דידן שנתצבר לי על ידי שליח מיוחד (איש נאמן ודייקן נפלא שמכיר את אנשי הדור ואת שיחם), מקום ואופן תגלחתם, וכל זה מראה שאין עבודה צעם הגזירה וכנ"ל, לא ראיתי מקום להחמיר בזה כלל, (והגאון הגדול מהר"ש ואזנער שליט"א צעל שצט הלוי הסכים עמי דמעיקר הדין יש נדדים להקל שאין השערות צכלל תקרובת, אלא מחמת פגם ע"ז לכתחלה אין לקנות, ומה שקנה כבר ישתדל להחליפן, וצנזון זה ע"י להלן אות ח').

ז

מחנה לעבודה זרה

נקבינן (רמ"א סימן קמ"ג סעיף ג') צדעת ר"ת, דמותר לקנות ולהנות מעכו"ם צטובה, אע"פ שהצובה היוצאת ממנו היא לכומרים, (כל זמן שאין המרחץ וכו' לפני ע"ז), אף אפילו אם השכר הולך לצרכי ע"ז ממש, דזה אסור לכולי עלמא (שם, וצבית הלל (שם) דכל שאין ידוע שהמעות ילכו לע"ז עצמה ויש לומר שילכו לעניים שרי, והוא הדין צנזון דידן שמתלקים לצרכי עניי עו"כ וצחי חולים), ואפילו כשלא היה מגיע ריוח זה להם אם לא על ידי ישראל, דצוה אסור, כמו שכתב הש"ך (שם סק"ו), מכל מקום כל שלא קנה מהכומרים צעמם, אין צו איסור של מהנה לע"ז כלל, כמצוה צטור וצרמ"א (שם סעיף ה').

ח

מאיסותא דעבודה זרה

מצינו לאסור מחמת מאיסותא דע"ז (להדיוט) אלא לגבוה (דף נ"ב), או לצד צמחנה (דף מ"ז), ואצד צמחנה מצינו בגמרא (דף מ"ג ומ"ד) שהתנאים היו נהנים מע"ז עצמה שנתצטלה, וצכהאי גוונא שלא הוצא צבית ע"ז, היה מותר אף לצד צמחנה, כמו שכתב צדרכי תשובה (סימן קל"ט ס"ק ל"ג), ומצינו צפוסקים (שו"ת בית שלמה שם ושו"ת חזון נחום שם) שצידדו להחמיר לעסוק לכתחלה בצפני ע"ז (ואף לצד צמחנה) צדדים וצדי נדדים להחמיר, וכל שכן להדיוט, (ואצ"ל צמקום דיעצד והפסד מרובה), ועוד דכל זה לענין ע"ז שנתצטלה, משא"כ חפץ שמעולם לא נאסר, ופשוט.

ט

הנאה ממעשה עבירה

מבואר צגמרא וצפוסקים (שם), דכל תקרובת שאינו כעין פנים, מותר להשתמש בהן לכתחלה, ולא מצינו איזה נדוד איסור בזה מטעם דנהנה מעצירה,

ליה, ויש מחמירים שלא להדפיס על נייר שנעשה על ידי מחללי שבת, והיינו לדבר מזה).

חיים יוסף דוד ווייס

ג.ב. עפ"י בקשת הגאון הנדיק מהר"ר ניסים קרליץ שליט"א חקרתי ודרשתי אם יש איזה אופן לדעת איזה שערות צאין מהודו, ונחזרר לי דבר נפלא, כל שער יש עליו קשקשין, וצדק כלל הם עגולים, אך של אנשי הודו הם עגולים וארוכים כזה, וכל שעדיין לא נחשדו לגמרי, יכולים להצחין צואת על ידי זכוכית מגדלת.

הנ"ל

וצמגן אברהם (או"ח סימן קנ"ד ס"ק י"ז) דמותר לעשות בית הכנסת מצית ע"ז, ולא נאסר משום חילול השם, (ואיסור מעשה שבת היינו כשנהנה מחמת האיסור, כגון ציטול בשבת צמוד דאסור מדרבנן לאחרים עד מולאי שבת, דעלם הציטול בשבת הוא מעשה עזירה, משא"כ צנזון דידן אע"ג שנהנה מהגזירה, הלא אין האיסור עלם הגזירה אלא מה שנתכוין לע"ז, ומה לא נהנה כלל, (שאפשר לגזוז שערות אלו צלי לעבוד ע"ז בשעת מעשה), ומה דמצינו שהחזון איש החמיר להנות מעלקעטר"י בש"ק, מחמת שהייצור על ידי מחללי שבת, היינו כשנהנה בשעה שמחללים, דצוה מראה דלא איכפת

סימן י

בענין הנ"ל, בענין ספק חסרון ידיעה (תשובה י')

כשכותבין על מנהג החגלחת אינם מייחסים לזה שום עבודה, באופן שכל החשש הוא אולי המגלה בעצמו מכון צעת עבודתו, (הגם שלפי השליח, המגלה צעידתיה טריד מאד מחמת סכניס הממודדים, פשוט דאין זה מנגד לעלם כוונתו, אך עיין לעיל (תשובה ט' אות ג') דכונת יחיד לשם ע"ז לא יאסור השערות, מאחר שאין עבודה צכ).

והנה אם היינו דנים על המגלה בעצמו, וכגון שהוא לפנינו, וצדינו לחקור אותו על כוונותיו, היה זה ככלל ספק חסרון ידיעה, אך כשצדינו פאה נכרית שאין מקורה ניכר כלל, וכל שכן שאין שום מצוא לדעת מי היה המגלה של שערות אלו, מהיכי תיתי שזה ספק חסרון ידיעה, ואין לך ספק חסרון ידיעה לכל העולם יותר מזה.

ב

ועוד אני אומר, דאפילו אם היה ספק בכללות מחשבתם של העובדים, טעות גדול יש במהלך הצירורים.

הנה האנשים ההם צדק כלל הם מטורפים צדעתם ומבולבלים צכחות ע"ז, מלצד שרועם לא יודעים מימינם לשמאלם וצהמה רצה, מחמת שלא למדו כלום ואין יודעין צורת האות, ומה יועילו החוקרים אללם, כמו ששמעתי שדקדקו צלשונם, כשהשיצו על השאלות שהציעו להם, אם השיצו צלשון שמשמעותו Sacrifice כקרצן, או צלשון Tribute שמשמעותו דורון, וכי צקיאם הם צעומק הצנת מלים אלו, וכל דיצורם צמלים אחדים, ועל ידי זה מטעים את הרצים, וצודאי העיקר אם יש חק אללם מחוקי הכומרים, ויותר מזה הכל תלוי לפי היחיד

א"כ ידידי הרב הגאון המפורסם בספריו היקרים והחשובים

מה"ר ישראל דוד הארפנס שליט"א

בעהמח"ם נשמת שבת ועוד

אחדש"ה

שמעתי שבת"ר העיר על מה שכתבתי שיש בשערות הודו ספק ספיקא, אף להמסופקים בכוננת המגלחים שם, דאפילו את"ל שכוונתן לעובדה בגזירה, אולי קיימא לן בהראשונים דסבירא להו כרבי יוחנן דבעינן בעין פנים, ושכירת מקל לא נאסר, דלא מצינו מקל במקדש, (ועיין בשו"ת חזון נחום ח"א סימן ס"ג, על דמצינו קרבן עצים במקדש), ואם בן בשערות שאין ראויין לפנים, (ועיין מה שכתבתי לענין שער גזיר), לא יאסרו, והקשה בת"ר הרי ספק חסרון ידיעה הוא ולא מצטרף לספק ספיקא.

א

תשובה: אף אני העירתי צזה (צתשובה ז' צציאור דעת האוסרים), וכחצתי דלע"ד הוא ספק חסרון ידיעה לכל העולם, ואצאר.

מבזין דלפי דצריהם אין שום פולחן צעלם החגלחת, וז"ל ספר תשובות והנהגות (ח"ג סימן רס"ה, שהוא ראש האוסרים), הנה כת"ר צדק שורש דחם, ומציא שעל פי דצרי הכומרים אין צתגלחת ענמה שום פולחן, רק המטרה להסיר השערות וכו' עכ"ל, ואף לפי מה שנחזרר על ידי השלוחים, לא נודע שום עבודה צזה, ואף צספרים שמצארים שם כל עבודות דע"ז שלהם,

ומחשבתו והרהוריו הטמאים, ואי אפשר לזנות מדברי הפרט (שהוא יחיד) שעל הכלל כולו יאח.

ג

ובספק חסרון ידיעה מצינו בספר פתח הדציר (ח"ג סימן שד"מ, ועיין בשד"ח דברי חכמים סימן ס"ח ד"ה וכתב), דההולך במדבר ואינו יודע מתי שבת, אינו בכלל ספק חסרון ידיעה, דכל אדם שצמצב כזה לא היה יודע, וכל שכן בנדון דידן, ועיין בשדי חמד (כללים מערכת הס' כלל ז"צ אות ה') בשם הפוסקים דהפסד מרובה מהני ספק חסרון ידיעה, ועיין בשו"ת בית שלמה (חיו"ד סימן קס"ז) שכתב דמדאורייתא מהני ספק חסרון ידיעה, ורק מדרבנן לא נחשב לספק, והוא ספק ספיקא דאורייתא וספק אחד מדרבנן, ומש"ה לכמה פוסקים, (וכן כתב באו"ה סימן כ"ו סעי' ג' והוצא בשו"ת משאת בנימין סוף סימן נ'), ספק חסרון ידיעה

מנטרף לספק ספיקא, ועי"ש צ"ח שלמה שמאדד כן, וכל שכן בנדון דידן דיש לפקפק אם זה בכלל חסרון ידיעה וכאמור, והגם בנדון דידן ספק אחד נגד הכרעת המחבר (עי' מש"כ בזה בח"ד סימן ד' אות ד'), מכל מקום נראה דיש להקל (לאותן המסופקים בדבר, ואח"ל להסוברים בצירור דאין זה תקרובת), ועיין עוד לענין ספק ספיקא דאפשר לצרורי, (ובשדי חמד כללים מערכת הס' כלל כ"ט).

ול"א עוד אלא דבתצוה שור (סי' ד' ס"ק י"ז) הביא שיטת הטור, דספק תקרובת אפילו בספק אחד, (ואפילו בזיחה), מותר בהנאה, (מספק ספיקא, דיש מהרש"שונים דסבירא להו דאיסור הנאה בתקרובת אסור רק מדרבנן), ולירף שיטה זו להמיר בהפסד מרובה, כל זה כתבתי בחפזי.

והגני דוש"ת וכמ"ס

חיים יוסף דוד ווייס

סימן יא

תשובות להערות (תשובה י"א)

היות ונשמע בין המורים כמה הערות על הנדון, לבאן ולבאן, ראיתי להבהיר.

א

שמעתי מידידי הרח"ג מה"ר קאפיל שווארץ שליט"א בעהמח"ס יקב אפרים, שחקר אצל כומר גדול שלהם, ואישר לו בנ"ל שאין בגזירות השער שום עבודה אצלם, ואחר ששאל אותו למה באמת אינם מגלחים נגד הע"ז, השיב לו בתמחון על שאלתו, הלא לבויון גדול היה לעשות דבר זה לפני ע"ז ע"ב.

והנה צוה יהיה מיושב כל הענין, כי בעלמי חשבתי למה אין פסל אצל התגלחת, (והגם שצבתי מלון הרי נמצא תמונה על הכותל, על כרחך גרע מפסל עזמו), והגם שהעוזה עבודה צויה שדרכו צדק, וכגון הפוער לפעור, הרי זו עבודתו, מכל מקום לעשות עבודה צויה בפני ע"ז הארורה שעבודה צאופן כיבוד, צודאי לא שייך זאת, וכתשובת רבן גמליאל (ע"ז דף מ"ד ע"ב) אם נותנין לך ממון הרבה אי אחת נכנס לעבודת כוכבים שלך ערום ובעל קרי וכו' וכל העם משתיינין לפניו, עוד שם, את שנוהג צו משום אלוה אסור את שאינו נוהג צו משום אלוה מותר, ובגמרא שם פוער יוכית וכו', זו עבודה

ועי' דוד - ו - או"ח, יו"ד / וויס, חיים יוסף דוד בן פנחס {עמוד 401} (2864)

צדק וזו אין עבודה צדק, וכן נפסק ביו"ד (סימן קמ"ב סעיף י"ד), וזה פשוט, (ולזהבדיל אלף אלפי הבדלות מצינו כזה בתגלחת נזיר (נזיר דף מ"ה ע"א), דדרך ציון הוא לגלח פתח אהל מועד עי"ש, ובפרש"י נשא, הוצא לעיל תשובה צ' אות צ').

ב

הרב שנסע לשם העיר, שיש מהבאים שמצפצפים שהע"ז אוהב שערות ע"ב.

הנה פשוט דאפילו אם צדעתם של המטורפים האלו שאוהב השער ונתרצה בהנחתו בהונד", לא מעלה ולא מוריד לדינא, דמכיון שאינו עובד בגזירות השערות, לא דמי לשבירת מקל, ואפילו אי נימא שהנתינה בתוך כלי ההונד"י נחשב כתקרובת מכיון שהכלי כשלומה של הע"ז עזמה, כל שלא עשה מעשה שצירה צעם מעשה התקרובת, (שלא שיצר השערות בנתינה לפניו או לתוך הכלי), לא נאסרו מדין תקרובת, למה הדבר דומה לפרכילי ענבים שלא צרן מתחלה בזונת עבודה, דלכולי עלמא לא נאסרו (אלא צפירות דדמי לציכורים, לדעת הרש"א).

וגדו"ה מוזו מצינו בככרות (שמניחין לפני ע"ז כמו שכתבו הראשונים), דמותרין משום שאינו

ד

מידדי הרה"ג מה"ר שמעון אברהם גרינפעלד שליט"א, רב דקהל חסידים פה, דלשיטת הרשב"א דבבצרן מתחלה לכך מהני, אפילו בשאין עבודה בעצם הבצירה, כל שדעתו להביא לע"ז והביא דאסור, מביון דמצינו הבאה בפנים בביכורים, ועל זה חילקתי (בתשובה א' אות ה') דבנדרון דידן הרי לא מצינו שיביאו שערות לבית המקדש, והשיב דמצינו (ובחים דף פ"ה ע"ב) שמקריבים שער העולה.

במזה נפשך אין מקום לדבריו, דאם השערות נחשצין לדבר הקרב למזבח, אז אפילו לא גזון מתחלה לכך כלל, נאסרו בהנחתה לפניו, לפי מה דנקטינן (סימן קל"ט) כדעת רש"י והרא"ש דכל הקרב למזבח אין נריך מעשה שצירה, ואי לא הו' בכלל קרבן פנים (וכדלהלן), אם כן אפילו אי גזון מתחלה לכך לא נאסרו בהנחתה לפניו.

א) דעד כאן לא כתב הרשב"א דנאסר בזה, אלא לגבי הצאת פירות, דעלם הצאת פירות מצינו במקדש ציבורים, שנאמר והנחתו לפני ה' אלקיך, משא"כ בשערות דלא מצינו סתם הצאת שערות במקדש (צלי הקטרה), כמו שכתבתי (בתשובה ב' אות ב').

ב) ועוד הרי אינו מקריב השערות לעלם הע"ז, וזה אפילו צפרכילי ענבים היו מותרין בהנאה, אף להרשב"א, ואפילו צמר וככרות אינן נאסרין עד שיקריצם לפניו ממש, כמו שכתב צטור וצרמז"ס.

ג) ואפילו את"ל שעלם הנתינה צהונד"י כהקדשה לפני ע"ז, (עיין לעיל אות ב'), דהוא בעצמו מידוש גדול, (עיין תשובה ט' אות ה'), הרי לא מצינו כזה צפנים צשער אדם כי אם צשער צהמה.

ד) ואפילו את"ל צחגב דחייב (אף אי צעינן כעין פנים ממש), הואיל וזוארו דומה לזואר צהמה, הני מילי צשחיתת חגב, אבל הצאת חגב לפני ע"ז לכולי עלמא לא נאסר, (וגדולה מזו מצינו צטורי זהב דאפילו צמר חיה לא נאסר בהנחתו לפני ע"ז, וכן כתב הרשב"א להדיא, אע"ג דצשחיתת חיה לשם ע"ז נאסרה אף לרבי יוחנן (דפוטור הזוזה מחוסר אבר) מאחר דחיה ראו' לצמה, עיין מנחת חינוך (מלוה כ"ו אות ב'), וצשו"ת מהרי"א הלוי (ח"א סימן ל"ד) הוצא בתשובה א' אות א' סעיף ג'), והוא הדין צנדון דידן דשערות של צהמה אינן כשער אדם.

ה) ואפילו אם לא נחלק צין אדם לצהמה, הרי אף צהמה אין ענין של הקדשת שערות, ורק

צדרך תקרובת, (כמו צדורות הראשונים שהיו מאכילין אותו לע"ז), אלא על מנת לתתו לגלחים, ונחזי חנן, כשנשאל אחד מני אלף מהם צטעם נתינת הככרות, ויאמר שהוא אוהב ככרות (כמו שהיה כן מתחלה), וכי ישתנה הדין מחמת זה, הרי פשוט דהראשונים והפוסקים לא שאלו כלום להמאמינים הטפשים, אלא חתכו הדין על פי שהצינו מאופן ודרך עבודתם דאין זה דרך תקרובת כלל, והוא הדין צנדון דידן דהנתינה צהונד"י על דעת לסלקם מיד ולעצדן ולמוכרן, ואינו דרך תקרובת כלל, (מלצד דפשוט דנתינה צהונד"י לא חשיב לפני ע"ז), וכמו שנכתב (בתשובה ט' אות ה'), אלא דהאמת דלגבי ככרות כתב הריטב"א דשומר נפשו ירחק, וכן כתב המאירי דעל צעל נפש להחמיר, והיינו משום דצככרות סגי לאסור בהנחה לפניו לשם תקרובת צלי מעשה שצירה כלל, (ועוד דדמו ללחם הפנים, וסגי בזה מעשה צביחה דלישה והצאת הככרות לפניו, (וכמו צפירות דדמי לציבורים), וכמו שכתב הריטב"א), ולכן יש חשש דנתרצה הע"ז בהנחה לפניו לשעה, וכמו שכתב הרשב"א, משא"כ צנדון דידן לענין שערות, דלא שייך כל זה, וכמו שנכתב הריטב"א (בתשובה ד'), וגמאל דאין שום מקום להחמיר בזה, א) שאינו לפני ע"ז, צ) שאינו צדרך תקרובת, ג) והוא העיקר, שאינו דומה לפניו כלל, ולעולם אינן נאסרין על ידי הנחה לשם תקרובת, אפילו אי גזון מתחלה על דעת זה וצדור.

ה

עוד העיר שמהבאים אמרו שמביאים Sacrifice (קרבן בלע"ז) ע"ב.

מל"ב מה שהעירותי (בתשובה י') שאי אפשר לדייק מלשונם המנומנמת, ומלצד שלשון זו יש לה הבנה של מסירת נפש, שזה נקרא Self Sacrifice, (ועיין לעיל אות ב' ולהלן אות ט'), אלא אפילו את"ל שכוונתם לקרבן ממש, לא ישתנה הדין, כי אין הקדש לעכו"ם (ע"ז דף מ"ד ע"ב), ואפילו אם היו מקדישין השערות, לא היה גורם איסור הנאה, עיין תוספתא (פ"ו מ"ג) אמר שור זה לעצודת כוכבים לא אמר כלום לפי שאין הקדש לעצודת כוכבים ע"כ, וכל שכן אם אומרים שמביאים השערות לשם קרבן, כל שאין עבודה צמעשה הגזירה לא נאסר ולא נעשה תקרובת, למה הדבר דומה לשוחט צהמה על מנת להוליך או לקצל דמה לע"ז, ולא היתה השחיטה בעצמה לעבודה, וקיימא לן (חולין ל"ט) דלא נאסר בזה, (וגרע מיניה טווא, שאין המדובר צשחיתת צהמה שהיא עבודה גמורה אללם, וכנ"ל צאורך בתשובה א' אות ה').

כשהשערות טפלין לעצם הקרבן לא גוזזין, ושפיר העיר
חמני החריף ובקי טובא מה"ר חיים טירנויער נ"י, שאחר
שנפלו השערות, בשום אופן אין נקרבין, ואם היו מקריבין
אח עזמן להע"ז עם שערותיהן, כשהן עדיין מחוברין,
היה מקום לדון אם נאסרו השערות בהנאה, וכל זה כתוב
להדיא בשו"ת חזון נחום (סימן ס"ג אות י"ט) לענין
סנדל של מקרובת ע"ז, (עיין מה שכתבתי בתשובה א'
אות ד' וריש אות ה'), דלא נאסרו העורות על ידי הנחתן
לפניה, אע"ג דמצינו עורות קרבין למזבח, והלמך
שבראשי הכזשים, צומן שהם מחוברים יעלו (וצחים שם,
ובתוספות שבת דף ק"ח ע"א ד"ה ואי), הרי אינן קרבין
בפני עצמן, (וכדחתן שם פירשו לא יעלו), ובגמרא (וצחים
דף ק"ג ע"ב) מזבח יוכיח שזכה בצער ולא זכה צעור,
וגדולה מזו כתב דהיינו טעמא דזרק מקל לא נאסר אע"ג
דאיכא קרבן עזים, דאינו אלא ממכשירי קרבן, עיי"ש
דבריו הנעימים.

ו) ופשוט דלדעת הרמב"ן וסייעתו, דשצירת מקל לא
נאסר, מכיון דאין דומה לפנים, אם כן אפילו לו
יזויר שעוצה בעצם הגזיזה, לא נאסרו, ולא דמי כלל
לפירות שמתאין לפניה כמו ציכורים, דנאסר אף לרבי
יוחנן, דלא מצינו בפנים ענין עצודה בשערות ולא בגזיזה
ולא בהנאה, ולא גרע משצירת מקל דלא נחשב כעצודה
פנים, הגם שיש ענין של קרבן עזים בפנים, ומשיטתו
נשמע לדידן, ותל"מ.

ה

ומה שהאוסרין רוצים להמציא שכל הבית וכל
ההרים וכל הסביבה טומאה אחת של ע"ז, ומאי
שנא אם גזוז בפני ע"ז או בבנין המטונף של הע"ז,
(שמקודש אצלם בהליכת יחף, ואף יש הולבין כך
בכל הסביבה), ע"ב.

דרי צרור כשמש שיש עצודות אלל הע"ז, ויש מעשים
כמו רחינה ושאר דברי טינפת שאינן בכלל עצודה,
ומש"ה אין עושין זאת לפני הע"ז, (עיין לעיל אות א'
דצויה היא), משא"כ בשאר עצודות שעושין, סוף דבר
פשוט וצרור מפייה ומפי כתם דאין הגזיזה בכלל
עצודה לע"ז, ורק הם הקובעים בצפריהם הטמאים מה
נחשב להם עצודה, ולא (להצדיל) הרבנים היושבים על
מדין, וז"ל הרמב"ם (פ"ב הל"ב), ספרים רבים חזרו
עובדי ע"ז בעצודתה, האף עיקר עצודתה ומה משפטיה
ומעשיה ע"כ, עוד כתב (פ"ג ה"ב), עצודות הרבה קצו
ועין דוד - ו - אור"ח, יו"ד / וויס, חיים יוסף דוד בן פנחס {עמוד 403} {2864}

עובדי ע"ז וכו' והרבה עצודות כגון אלו תקנו וכו',
ומפני זה צריכין צ"ד לידע דרכי העצודות ע"כ.

עוד כתב הרמב"ם (שם ה"ו), המגפף ע"ז והמנשק לה
והמכבד והמרביץ לפנייה והמרחץ לה והסך
והמלביש והמנעיל וכל כיוצא בדברי כבוד האלו עובר בלא
מעשה שנאמר לא תעבדם, ודברים אלו בכלל עצודה הן
וכו', ואם הייתה דרך עצודתה בלא מכל הדברים האלו,
ועשהו לעצדה חייב ע"כ, (והמקור בגמרא סנהדרין דף
נ"ו ע"ב וצמתימין דף ס' ע"ב), והנה דברים הללו הן
דברים רגילין שעושין לע"ז, וכגון מנשק דאיתא בגמרא
(שם דף ס"ג ע"ב) שכל אחד ואחד עשה דמות יראתו
ומניחה בכיסו בשעה שזוכרה מוציאה מתוך חיקו ומחצקה
ומנשקה, עוד שם (דף ס"ד ע"א) מיד הוציא יראתו
מחיקו ומחצקה ומנשקה עד שצקעה כריסו ע"כ, ובגמרא
(עצודה זרה דף י"ב ע"א) פרטופות המקלחין מים
לכרכים, לא יניח פיו על פיהם וישתה מפני שנראה
כמנשק לעצודת כוכבים ע"כ, וכן המכבד לפנייה ומרחץ
לה, מסתמא הן דברים הנהוגין בכל ע"ז שצעולם, אלא
נראה דדברים דאע"פ שהדרך לנשקה וכדומה מדרכי
הכבוד, כל שלא קצו ותקנו דזה עיקר עצודתה, לא הו
בכלל דרך עצודתה צדק, ואין מתכווין במעשיהן לשם
עצודה, וכמו שמצינו בהגידה לפני ע"ז (כנ"ל בתשובה
ז') שדרכה צדק, אף אין עובדין אותה צדק, כמו שכתב
הכסף משנה, והבן היטב.

ו

ומה שמוענין שבנות הגוזזין לשם הכומרים
המשלחים אותם, ועל דעת לעבוד לע"ז, ע"ב.

כ"ל זה בכלל הנ"ל, שאף לדברי הכומרים אין עצודה
בזה, ולו יזויר ששלחום, מאחר שאין להספרים שום
כונה לעצודה, לא מהני כונת הכומרים או המתגלחין,
דאין שליחות לעכו"ם, וכמו שכתבתי (תשובה ז' אות ג')
דזה מחשב וזה עובד לא אמרינן, (ושמעתי שהספרים
צעמם כששאלום השלוחים למה הם עושים זאת ומה
כונתם, השיבו בשחוק צעור המעות), וכבר הוזכר הדבר
שצספריהם לא הוזכר עצודה של גזיזה, ואפילו אם יחשבו
שעושין לטובת הע"ז, (כדי להציא השערות או כדי
שהצאים יכניעו עצמם ויתנוולו בפניה), הרי הוא כעושה
מלאכות עבור הע"ז, (אפילו מלאכות של שצירה, כגון
לקצור דשא עבורה), כל שאין עצודה לע"ז צעם הגזיזה,
שאין עצודתה צדק, לא נעשה מקרובת ולא נאסרו חפצים
שנקצרו, וכבר הארכתי בזה יותר מדאי.

ז

ושמעתיה מהרה"ג מה"ר בנציון ואונער שליט"א
במאנסי, שהעיר מוזה"ק (פרשת תזריע), דיש
טובאמת ע"ז בשערות אלו.

ולבאורה כונתו לדאיתא (בדף נ' ע"א), תא חזי כתיב
וכל הנשים אשר נשא לבן וגו', בשעתא דהו
עבדין עבדתא הו אמרי דא למקדשא וכו', בגין דישרי
קדושה על ידיהו ואתקדש ההוא עבדתא וכו', כגוונא
דא מאן דעביד עבדתא לע"ז וכו', כיון דאדכר ליה על
ההוא עבדתא הא רוח מסאבא שריא עלוי וכו', כנענייס
פלחי לע"ז אינהו, ומתדבקן כלהו כחדא צרות מסאבא
בע"ז והו בניין בנין לטנופייהו וכו', וכדו שראן למצני
הו אמרי מלה, וכיון דאתדכר בפומייהו סליק עליה רוח
מסאבא, כד אסתליק עבדתא צרות מסאבא אסתליק, כיון
דאעלו ישראל לארעא בעא קצ"ה לדכאה לון ולקדשא לון
ארעא ולאפנאה אחר לשכינתא, דלא תשרי שכינתא גו
מסאבא, ועל דא בההוא נגע נרעת הו סתרים בניינין
דאעין ואניין דאתעבדו צמאבא וכו' ע"כ, (ועוד בדף
נ"ב ע"א), עיי"ש באורך.

וצ"ב שהרי במגן אברהם (הוצא לעיל תשובה ח'),
דמותר לעשות בית הכנסת מצית עבודה זרה
(מכיון דמחזיר), וכל שכן דמותר להדיט לדור צו, ועל
כרחק נריך לומר דאס נמכר על ידי עכו"ם, הו בכלל
ציטול (צו"ד סימן קמ"ו סעיף ח'), משא"כ כשצאו צכא
לארץ ישראל והכנענייס צרחו לנפשם, באופן שלא היה
שום ציטול על ידם, עיין צו"ד (סימן קמ"ו סעיף י')
דכל שלא היו יכולים (מחמת המלחמה) לחזור לה
אסורה.

והגם שראיתי צו"ת שואל ומשיב (מהד"ק ח"ג סימן
ע"ג) שכתב וז"ל, כיון דעזובה הוה ליה כציטול,
ואף אם היה צעת מלחמה, נראה לפע"ד דשם כל שלקחו
מהם בחזקה, יהיה מועיל ציטול, וצ"ע בסימן קמ"ו
(סעיף יו"ד) וכו' עכ"ל, ד"ק צריכים ציבור, דכל שכן
אם לקחו בחזקה איזה ציטול יש כאן, והא דמצינו דעכו"ם
מציטול צעל כרחו (עיין סעיף ה' שם), היינו כשהעכו"ם
עושה מעשה ציטול, משא"כ כשהופסין מהם.

וכבר הזכרתי שהיו צדיקים (כמו הגה"ק מסאטמאר
ז"ע) שנמנעו מליכנס לבית הכנסת כזה אפילו
אחר שנמכר על ידי הנכרים, ומסתמא מחמת הוזה"ק
הנ"ל, (הגם שכבר נתבטל על ידי המכירה, משא"כ בארץ
כנען), והגם דמצינו שהתנאים השתמשו בע"ז שנתבטל,
(וכי חימא מחמת רוב קדושתם לא חששו לזה, הרי מלכי

צית דוד שלא היו כולם צדיקים כידוע, ואפ"ה לא נמנעו
מלהשתמש בכתר בני עמון, ואולי כבר נתקן ע"י דוד
המע"ה, ומאחתי כזה באור החמה ח"א קע"ג ע"א וז"ל,
אייתי הגימתי, עד דלא אחגייר, כדין איהו חצר לה לההוא
עטרת, וכו' ופגיס לה, כדין איהו עבד לה היתר לאתהני
מנה, והות על רישיה עכ"ל, ועיי"ש מש"כ צסס הרמ"ק
ז"ל, וכן החירו הפוסקים צשיירי נרות (כמו שכתבתי
בתשובה ד' באורך), יש לומר דצית גרע, שצו שייך שישרה
שם הסט"א, אך צחפנים שאני, (ועיין להלן תשובה י"ד
בכל זה).

ובי חימא אם כן ציעקב אע"ה שהטמין תחת האלה
(בראשית ל"ה ד'), ופירש הרמב"ן, (וכן צספר
צדה לדרך צסס המהרש"ל), שלא היה מן הדין, שכבר
נתבטל, אלא משום טהרת הקודש, (וצספורנו כדי לסלק
מחשבת ע"ז), והחתם סופר (ע"ז דף ל"ב ד"ה ואמנם)
מבאר דברי הרמב"ן וז"ל, יעקב מחמיר לחומרא
בעלמא מפני שרצה לעלות צית אל, לאו אורח ארעא
להיות ציד בניו אפילו ע"ז מבוטלת וכו', שיחקדשו
ויטהרו ויכינו עצמם לקבלת פני השכינה כמו צמתן
חורה, עיי"ש שזה חוכן כונתו עכ"ל, והנה צוזה"ק
(שם קע"ג ע"א) וז"ל, ויטמון אותם יעקב בגין דלא
יתהנון מסטרא דע"ז כלל עכ"ל, וצפירוש רבי אברהם
גלאנטי וז"ל, ואפשר גם כן קודם שנטלו הכריחו
לעובדיהם שיצטלו צעל כרחם דשמיא ציטול, ומן הדין
היו יכולים להנות מהם, אבל יעקב להיותו חסיד גמור
לא רצה להנות ממנו כלל וכו' מדבר שהיה צו צד
איסור ע"ז כבר, אפילו שעתה הוה מותר, לא רצה
להנות ממנו משום לא ידבק צידך וגו', וכו' שהיה
מחמיר, דיעקב גבר שלם בכלא הוה והו מתדבק ציה
בקצ"ה, (א"ה) ועיין להלן שהיה מתדבק צמדת
תפארת), כלומר שמי שהוה דבק בקצ"ה ראוי להחמיר
בשמך זכרון ע"ז וכו', שיעקב היה חסיד גמור אטמין
לון וכו', שהרי דוד אחרי שצטל אחי הגמי את הע"א
חיכף ותהי על ראש דוד, ולפי שדוד לא היה כל כך
חסיד כאבות הראשונים, לא דקדק כל כך בצדד זה
מאחר שמוחר מן הדין עכ"ל, עוד כתב (שם) לענין
עטרת מלכס וז"ל, כי לא היתה העטרה תשמיש לע"ז,
עוד כתב וז"ל, לפי זה שממש הע"ז צעלמה היתה על
ראש דוד עכ"ל, והארכתי כבר לעיל (בתשובה ד') צזה,
ושמע מינה דמדריגות יש צזה, והוה צע"ז עצמה,
(משא"כ צנדון דידן כמו שכתבתי שם).

אי נמי, דאם תחלת הייצור נעשה לשם ע"ז גרע,
(ובשערות הגידול נעשה צסצ ואל תעשה).

ח

מאחי הנאון שליט"א שהקשה, דבגמרא (דף נ"א ע"ב) בספת לה צואה מוקמינן בצואה לחה, ומוכח שם דלא נתבוין לשבירה דייקא, אלא כיון שהיא לחה חייב, ושמע מינה דאין צורך שיבוין לשבירה דייקא, ואם כן למה לא נחשב הגויזה בגרון דידן לעבודה, הגם שאין מבין לע"ז בעצם הגויזה.

פשוט הוא, דנהי דמיירי צאין דרך עבודתה צכך, דעת הסופת לעובדה צעס הספיתה, ונהי דצלוהא קשה לא היה חייב מיתה, מכל מקום דעתו וכונתו לעובדה גמורה, אלא דלא מתחייב צמעשו אלא צלוהא לחה, דהוי כעין פנים, (מאחר דאין דרך עבודתה צכך, ולא הוי צכלל איכה יעצדו), והוא הדין כשדרך עבודתה צכך, (צאופן דחייב מיתה אף צלוהא קשה), לא נאסר משום תקרובת אלא צלוהא לחה דהוי כעין פנים, ואע"ג דלא נתכוין להקריב לפניו בצצירה דוקא, סוף סוף כונתו לעובדה צספיתה הצלוהא לשם תקרובת, אלא דתקרובת כזו שאינו כעין פנים לא אסרה התורה צהנאה.

ולבן צנדון דידן שאין הספר מכין לעובדה כלל, (וכל שכן שאין דעתו להקרבת השערות כלל), פשוט דאף אם נהנה מזה שמשעי להמתגלחין צענין שעושין לכבוד הע"ז, דלא נחשב צזה מעשה עבודה ותקרובת לע"ז מחמת שנשצרו השערות תחת ידו.

ודא דמנינו צגמרא (סנהדרין דף ס"ד ע"א) הפוער לפעור הרי זה עזדומו אע"ג דמכין לציווי, הנה התוספות שם פירשו דהיינו לעובדה צציווי, ורק לענין קרבן חייב צדצר שהיה דרך עבודתה צכך אע"ג דלא נתכוין לעובדה כלל (כמצואר צגמרא שם), וכמו שפירש המהרש"א, וכן יש להוכיח מדצרי הרמב"ם (פ"ג ה"ו) דאף אם היתה דרך עבודתה צאחד מכל דצרים הצלו, אינו חייב אלא אם כן עשהו לעובדה, עיין לחם משנה שם, אמנם עיקר הוכחת התוספות (שם) הוא מהא דנקטינן דהעובד מאהצבה ויראה פטור (דף ס"א ע"ב), ופירש"י מאהצת אדם ומיראת אדם, (ואפילו אציי דמתחייב הצס, הצא דמכין לציווי מודה דפטור, עיי"ש), אך צתוספות (שם ד"ה רצא) פירשו צתירוח צתרא צצסחם עבודת כוכצים (שאחרים עוצדין אותה) חייב אפילו מאהצבה ומיראה, ואפילו מכין לציווי, ואף לתירוח קמא יוצא מדצריהם דהוא ציהרג ואל יעצור (אלא דאינו חייב מיתה), וכדמוכח צגמרא (עבודה זרה דף נ"ד ע"א) לגצי אנסוהו עכו"ס לעצוד ע"ז, אלא דקשה לפי זה הא דאמרין צגמרא (שם) דפטור ממיתה משום אונס רחמנא פטריה, והרי אף מאהצבה ומיראה פטור, (וראיתי

צריטצ"א (שם) דלפי הצמת לצרצא פטור אפילו אינו אונס עיי"ש), ומחמת קושיא זו כתבו התוספות (שצח דף ע"ב ע"ב) דהא דאמרין יהרג ואל יעצור היינו צסחם, וסחם עוצד כמדעתו דמי, והצא קמפרש דעצד מאהצבה ומיראה, (וצתוספות ישנים (שם) דדוקא צאמר אלי אמה יהרג ואל יעצור עיי"ש).

וצמצא לפי זה, דאף לפירש"י כל שלא פירש ועוצד צסחם, אע"פ שלא נתכוין לעצוד כלל ואינו מאמין צה, הוי צכלל יהרג ואל יעצור, ולמה שכתבו התוספות (שצח) חייב מיתה, (וכל שכן לפירוש צתרא צתוספות דמאהצבה ויראה לא מיפטר אלא כשכולס אין עוצדין אותה צקצלת אלוה), ויש לעיין אי כל זה דוקא צעוצד צדצר שדרך עבודתה צכך, דצזה אמרין דעס המעשה הוי צכלל עצודה שאסרה התורה, ודומיא לפעור ומרקולים שכתבו התוספות שם, (ולחכי צצירה ליה לאציי דחייב אפילו מאהצבה ויראה), או דלמא הוא הדין צד' עבודת התורה אסרה לעשות פעולות אלו לפני ע"ז, אפילו אין מאמין צה כלל ואינו מתכוין לעצדה, ועיין צמנחת חינוך (מנזה כ"ו) שמאריך צדעת הרמב"ם דלא שגא עצד צמה שדרכו צכך ולא שגא ד' עבודות, חייב מיתה אפילו אין מאמין צה כלל, (ולחכי לא הוי צכלל האיסור דלא יהיה לך, עיי"ש דצצריו, ועיין לעיל (צתשובה א') מה שדקדקתי מדצרי הרמב"ם), ומנינו צגמרא (עבודה זרה שם) שאנסוהו עכו"ס והשתחוה לצהמתו דנאסרה לגצוה, ועי' צחזו"א (יו"ד סימן ס"ח ס"ב), ולכאורה יש לדקדק מהא דאיתא צגמרא (עבודה זרה דף י"ב ע"א) נתפצרו לו מעותיו צפני עבודת כוכצים, לא ישחה ויטלס מפני שגראה כמשתחוה ע"כ, הרי דאין צמעשה השתחויה (שלא לשם עבודה) אלא משום מראית עין, (עיין מנחת חינוך מנזה כ"ח, דלענין איסור השתחויה אין צריך פישוט ידיס ורגליס), ולא קשה מידי מתרי טעמי, חדא דצניכר מתוך מעשו שאין כונתו לכצדה, לא הוי צגדר עבודה כלל, והוי כמו המפרש להדיא שאינו עושה לשם ע"ז וכנ"ל מדצרי התוספות (שצח), ועוד פשוט דצריך שיהיה כונתו ודעתו לעשות מעשה זה לפני הע"ז דוקא, וצזה חייב (או אסור מן התורה) אע"ג דמכין לציווי או לכונה אחרת, משא"כ צזה שאין כונת מחשצתו לכוף קומתו לפני הע"ז כלל וק"ל, וגדולה מזו מנינו צגמרא (סנהדרין שם) אי קסצר צית הצנסת והשתחוה לו הרי לצו לשמים ע"כ, והמנחת חינוך (מנזה כ"ו אות ז') העיר צזה, ותירץ דאם דעתו לשמים ודאי אינו חייב, אצל אם אין דעתו צהשתחויה זו לשמים, רק לאציה דצר אפילו דעתו לצוותו, מכל מקום חייב עכ"ל, אך קשה דאם כן איך שייך דין יהרג ואל יעצור, כיון צלצו שמתחוה לשמים, אלא על כרחך צריך

לזהמתו, נאסרה הזהמה לגבזה, (אע"ג דפטור ממיחה מחמת אונס, עיי"ש תוד"ה מתקיף, ודלא כפירוש רבינו חננאל דצפרהסיה חייב מיחה), אמנם בתוספות חולין (דף מ' ע"א ד"ה לפני, הוצא לעיל בתשובה א' אות ג') כתבו דכיון דלפני עבודת כוכבים הוא, מסתמא לשם עבודת כוכבים מתכוין אע"פ שלא פירש וכו' עכ"ל, הרי מבואר דלא הוא בכלל זבחי מתים ששחט לפניו, אלא במתכוין לשם עבודת כוכבים, (ואולי יש לחלק בין נעבד, דבהמה שעבדו זה בלאו דלא תעבדס נאסר לגבזה, לאיסור תקרובת, דלא מיקרי תקרובת אלא שנתכוין להקריב הדבר לע"ז, אי נמי שאני התם דעכו"ם המאנס, כונתו לע"ז, והעושה בתם, הוא כעושה אדעתא ידידיה, ועוד יש לחלק בין משתחוה לע"ז לשוחט לפניו ודו"ק).

וְלִדְיָנָא מוכח מדברי הפוסקים (יו"ד סימן ד') לאיסור זבחי מתים לא שייך כלל אלא במתכוין לע"ז או לגדא דהר או מחשב מעבודה לעבודה, ולא אישחמיט שום פוסק בשו"ע וכו"כ ובתבואות שור, לחלק ולומר דהני מילי שלא בפני ע"ז, אבל בפני ע"ז נאסר בשחיטה אפילו לא חשב לעבודה זוה, והכי מוכח שם (סעיף ד') דבישראל ששחט אמרינן דלעווריה קמכוין ולא נאסר, ונהי דמגמרא (דף מ"א ע"א) ליכא למידק מידי, דהרי מיירי שלא בפני ע"ז, עיי"ש, מכל מקום מסמימת הפוסקים מוכח דכלל אופן לא נאסר, וכן צטור ושו"ע (חו"מ סימן שפ"ה) דבישראל המנסך לע"ז לא נאסר עיי"ש, ועל כרחק דליתא כלל, וצורר, ואין צריך לומר לענין היכא דלא עשה אלא כעין פנים, דפשוט דצברי הפוסקים (יו"ד סימן קל"ט) דלא נאסר הנחת צפר ימות וכו' אלא כשעשה מהם תקרובת, פירוש שהניחן לשם תקרובת, עיי"ש טור וצ"ח יוסף (הוצא דצברינו שם), והוא הדין לענין שצרת מקל, וכדנקטינן דנרות שמדליקין לפניו לא הוי בכלל תקרובת אע"ג דהוי בכלל הקטרה ושצירה צפניה, והיינו משום דאין כונת המדליק לשם תקרובת, ופשוט מאד.

מ

מחתני הרה"ג מה"ר אברהם גראם שליט"א, דמצינו בקרבן דעיקר הריצוי לבעלים שמתכפרין, ומעשה השחיטה נעשה על ידי אחר, ועוד רצה לחדש דענין תקרובות שייך בב' אופנים א) הקרבת אימורין והקטרה לנחת רוח לפניו, ב) שמאבר ומקלקל איזה חפץ להראות הכנעה לע"ז, ולפי"ז דן לגבי שבירת מקל לפניו דאולי אין התקרובת מה שיש לע"ז מקל שבורה, אלא עצם מעשה שבירה שמאבר המקל והו מעשה התקרובת, ובוה נאסרה המקל, (ולא דמי

לומר דכשהעכו"ם אנסוהו לעשות מעשה זה לפני ע"ז (כדי שיעבד ע"ז), ויית לו ומשתחוה בתם, הוי ליה ענש המעשה עבודה לע"ז (ודברים שכלב אינן דברים), משא"כ המשתחוה לשמים ואיתרמי ליה ע"ז לפניו שלא צדיעתו ודו"ק.

ועב"פ פשוט דכל זה לא שייך כלל אלא כשעושה אחד מד' עבודות (או צמה שדרך עבודתה צרך) לפניו ממש, וכמו שכתב המנחת חינוך שם דגזירת הכתוב שאסור לעשות פעולות אלו לפניו, (ולדבריו הא דאמרינן (דף ס' ע"ב) זבח למה לי לגופיה דמתשצין מעבודה לעבודה, היינו כשאין זבח לפניו, דאי צפניה היינו זבחה ממש שאסרה תורה אפילו לא חשב לעבד לא בשחיטה ולא בזריקה, ועיי"ש פירש"י, צרם המנחת חינוך לא העיר דצבריו כלום איך הדין בתולדות דד' עבודות, וכגון שצר מקל לפניו, (בין לדעת הראב"ד והרמב"ן וסייעתם דחייב אפילו אם אין דרך עבודתה צמקל כלל, ובין לפי פירש"י דדוקא אם עובדין אותה בקשקוש מקל), ועיין פירש"י (דף ס"ב ע"א ד"ה שצר מקל לפניו) לשם עבודת כוכבים דדמי לשחיטה, וכן כתבו הרמב"ן והרא"ה בסוגיין (עבודה זרה דף נ') הוצא דצריהם לעיל (בתשובה א' אות ה'), ונראה צרור דזה לכולי עלמא, דפשוט דלא שייך שום נדנוד שם עבודה בתולדה שאין דרכה צרך, דכי יעלה על הדעת דהאכל לפני ע"ז (כדי לצוטה) צמוד חייב מיחה ובשוגג חטאת, משום דהוי כעין זבחה, או הרק לפני ע"ז חייב משום דהוי זריקה המשתצרת, והיכן שמענו שיש איסור לרוק לפני ע"ז, ועל כרחק דדוקא בעושה צמה שדרכה לעבד או אחד מד' עבודות, יש לומר דהוי בכלל עבודה אפילו בלא נתכוין לעבד, (וגדולה מזו מוכח במתניתין (דף ס' ע"ב) דהסך והמרמץ לע"ז פטור ממיחה, אע"ג דהוי זריקה המשתצרת) וזה פשוט, וזכר לדבר מזינו צמגיד משנה (פי"ב מהלכות שבת הל"ב) לגבי מלאכת שבת, דלדעת הרמב"ם חייב במלאכה שאין צריכה לגופה, כגון המכבה גחלת של עץ, אמנם צמכבה גחלת של מתכת, דאינו אלא חולדה דמכבה (רמב"ם שם) אינו חייב עד שיכוין למלאכה, וכשאינו מתכוין אין צו מלאכה כלל עיי"ש, והוא הדין לענין ע"ז, עיין סנהדרין (דף ס"ב ע"א) דאבות ותולדות דע"ז למלאכת שבת דמיין, ודו"ק.

ג לא העיר צמנח"ח כלום לענין תקרובת, וכגון שוחט לפני ע"ז צלי כונה לעבודה כלל, דיש צו חיוב מיחה להרמב"ם, האם נאסרה הזהמה, (עיין מנחת חינוך (מנח"כ אות ה') דלא נעשה מומר צוה, ועיין תוספות (ע"ז דף מ"ה ע"א ד"ה אלהיהם) דזוהי להרים חייב מיחה ואינו זבחי מתים), והנה לענין נעבד מוכח צממרא (ע"ז דף נ"ד הנ"ל) דצאנסוהו עכו"ם והשתחוה ויען דוד - ו - א"ח, יו"ד / וויס, חיים יוסף דוד בן פנחס {עמוד 406} {2864}

להשתחוויה דלא הוי תקרובת, משום שאין בה אלא ענין של הכנעה בלא דבר שנחסר).

בבר נחבאר דצדרינו, דמעשה הגזירה של הספרים לא נחשב להם עצודה כלל, ואין דמיון לשחיטת קרבן, דאע"ג דכשירה צור (ושחיטה לאו עצודה היא, וזחים דף י"ד ע"ב, עיין בתוספות שם), מכל מקום היא חלק ממזות הקרבן ונריכה כונה לשם שחיטת קדשים, דמתעסק בקדשים פסול (זחים דף מ"ז ע"א), (וצנחיון לשחיטת קדשים אע"פ שנשטפו שלא לשמה כשרין הן (צרוז קרבנות) אע"פ שאין עולין לבעלים לשם חובה), משא"כ צדדון דידן, מעשה גזירת הספרים לא נחשב להם לעצודה ומזות קרבן כלל, ולו יצויר דנפלה סכין והכניס ראשו תחתיו ונחגלה, סגי לדידהו, דעיקר הענין הוא בהמתגלה, שאינו כבעלים בלבד, אלא אף הוא כבהמה עצמה, וק"ל.

(ובבר נחבאר דאפילו אם היה ענין צמעה גזירת הספרים, כל זמן שאין השערות נחשבות להם כקרבן לא היו צלל תקרובת, וזכר לדבר להבדיל אלף אלפי הצדלות שחיטת פרה (זחים שם) דקדשי צדק הציית היא ולא שייכה צהו עצודה (עיין רש"י מנחות דף ו' ע"ב) וציומא (רש"י דף מ"ב ע"א) דאין צה קדושת מוצח אלא קדושת דמים צעלמא, שהרי שחיטתה צהר המשתה עכ"ל).

ובענין גדר תקרובת כזר הצאחי (תשובה צ' אות ג') דצרי הרשצ"א, שאינה נקרא תקרובת אלא דבר שאוחזין בחוקי הע"ז שלהן שהיא חפנה צכך צוריקתן לפניה או צהעמדתן לפניה, והע"ז חפנה צגופן של דבר, וצרוז דעיקר מהות תקרובת הוא עכס הדבר שנותן להאליל ומקריבו (כתרגומו) לפניו, (ולהצדיל אלף אלפי

הצדלות עיקר הקרבת קרבן זריקת דם על המזבח וזהו פירושו של והקריב), וענין לאצד דבר להראות הכנעה פשוט מאד דאינו מעיין תקרובת כלל וכלל (ולא מצינו ענין של צ' מיני תקרובות), ואפילו היכא דלא איכפת להעובדים כלל מה נעשה צהמקל אחר מעשה השצירה (או צצשר אחר השחיטה), היינו משום דחושצים צדמיונס דהאליל כזר שצע מיד.

וצרא דמטעם זה מסתבר דעיקר תקרובות צפניה דוקא, כמו זרק מקל לפניה, וכלשון הרשצ"א צכסמוך, או לכל הפחות להציאו לצסוף להע"ז כמו צפרצלי ענבים (כנ"ל תשובה א' אות ג' ואות ו'), והגם דהרשצ"א (כנ"ל שם) הוכיח משחיטה דאין צריך לפניה דוקא, (וגם הרשצ"א מיירי לענין ככרות שמתחילה היה דעתו להציאו לפני ע"ז שמתרצה צכך צמה שמיניחין לאח"י, רק לא הציאו לצסוף וכנ"ל תשובה ו' אות ג'), היינו משום דעובדי ע"ז מאמינים צכח האליל צכל מקום שהם ואין חקר לטפשותם, (וצאמת היה מקום לחלק דדוקא שחיטה שייך שלא צפניה, דעיקר התקרובות הוא נטילת נשמה והקרבת הנפש, שמדמין שנותנין נפש הרוחני להאליל, ולהכי עיקר תקרובות ע"ז צשחיטה, (וצהא איכא מ"ד דסתם מחשבת עע"ז לעצודת כוכבים), אצל דבר שאין צו נטילת נשמה, כגון מאכל ומשתה ושאר חפצים שמקריצין ע"י העמדה או זריקה או שצירה צזה, עיקר תקרובות לפניה דדוקא, ונראה דזהו שורש של קרבן (לעיל אות ג'), דהוא ענין של נתינת דבר לע"ז, ועיקר נתינה היא נתינת נפש לאליל ע"י שחיטת צהמה או אדם (כדרכם של עע"ז), וכשמצטל רצונו לע"ז הוי כעין קרבן, כאילו הקריב נפשו, ולכל היותר הוי ליה הוא צעצמו התקרובות).

חיים יוסף דוד ווייס

סימן יב

נכרים בזמן הזה, אם מעשה אבותיהם בידיהם (תשובה י"ב)

מנשה קליין שליט"א בעמח"ס משנה הלבות, רבגמרא נאמר סתם, והוא הדין לכל ע"ז שבומננו, ואמינא אעבור על פרשתא דא.

א

על מי נאמר מימרא דא

הרמב"ם (צפירוש המשניות חולין פ"א מ"א) כתב וז"ל, שחיטת נכרי וכו' שלא נאמר עליה

בהיותי אצל הגאון הגדול בעל שבט הלוי שליט"א, דברנו בהא דמצינו בפוסקים להקל בזמן הזה משום שנכרים שבחו"ל לאו עובדי ע"ז הן אלא מנהג אבותיהם בידיהם, עפ"י הגמרא (חולין דף י"ג ע"ב) עיי"ש, והובא בשו"ת מהר"ח אור זרוע (סימן קע"ה) להלכה למעשה, (הובא בתשובה ב'), והצעתי שהמדובר הוא רק בעבודת הנוצרים, ולא בשאר ע"ז, כמו בגדון דידן שאדוקין בע"ז ממש, ואמנם העיר לי הגאון רבי